

CENNET BANKERLERİ

HARRIS IRFAN

Constable, Londra

Çeviri: Hüsni Tekin

HARRIS IRFAN

Avrupa İslami Yatırım Bankası'nda (European Islamic Investment Bank) Yatırım Bankacılığı Başkanı ve aynı zamanda Cordoba Capital'in kurucusudur. Londra'da ve Orta Doğu'da 20 yılı aşkın deneyime sahip bir yatırım bankacısı olan Harris Irfan, Barclays Grubu'nun küresel İslami finans departmanına başkan olarak atanmadan önce Deutsche Bank'taki dünyanın önde gelen İslami finans ekibinin kurucu ortağı ve bu bankanın İslami finans yan kuruluşunun CEO'suydu.

Harris Irfan, İslami finans alanında önemli otoritelerden biri olarak kabul edilmekte olup BBC, CNN, Sky News, CNBC, Blomberg, Reuters ve the *Financial Times* gibi birçok mecrada İslami finans uzmanı sıfatıyla çeşitli konuşmalar yapmıştır. Pakistan asıllı bir ailenin çocuğu olarak 1972 yılında dünyaya gelen Harris Irfan, Birleşik Krallık'ta büyümüş ve Oxford Üniversitesi fizik bölümünden mezun olmuştur. Irfan, Surrey'de (İngiltere) yaşamaktadır.

HÜSNÜ TEKİN

2016-2018 yılları arasında Hazine Müsteşarlığı İdari ve Mali İşler Daire Başkanlığında mali işlerden sorumlu başkan yardımcısı olarak görev yapan Tekin, 2018-2020 yılları arasında Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisinde birim müdürü olarak görev yaptı. 2023 yılı itibarıyla kariyerine, Tahran'da bulunan Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nda (EİT) İnsan Kaynakları ve Sürdürülebilir Kalkınma Direktörü olarak devam etmektedir.

İÇİNDEKİLER

I. BÖLÜM

SAMED CAMİİ'NİN SESSİZ DEVRİMCİLERİ 19

II. BÖLÜM

PARANIN DOĞASI 37

III. BÖLÜM

LONDONİSTAN'NIN NAİF YÜZÜ 67

IV. BÖLÜM

DEUTSCHE BANK'IN DÂHİ ÇALIŞANLARI VE
MİLYAR DOLARLIK ÂLİM 89

V. BÖLÜM

ARAŞTIRMA GELİŞTİRME UZMANLARI 115

VI. BÖLÜM

KIYAMET FETVASI 145

VII. BÖLÜM

SEKTÖRÜ STANDARDİZE ETMEK:
KAOSU HIZLANDIRMAK VEYA DÜZEN GETİRMEK? 173

VIII. BÖLÜM

KREDİ KRİZİ VE İSLAMİ FİNANS.....187

IX. BÖLÜM

SUKÛK KOKUŞTUĞUNDA.....207

X. BÖLÜM

DÜZENLEYİCİ KARŞI HAMLE YAPAR.....225

XI. BÖLÜM

İSLAM'IN ARBİTRAJİ:
BÜYÜK VAMPİR AHTAPOT GELİYOR 245

XII. BÖLÜM 261

İSLAMİ FİNANSIN GELECEĞİ.....261

Anneme, babama ve Sadia'ya ithaf edilmiştir.

ÖNSÖZ

Londra'daki Square Mile'deyim. Saat, akşamın 10.00'u ve hâlâ Deutsche Bank'ın arı kovanı gibi işleyen kurumsal finans bölümünde ekrandaki -şu an anlamsız gelen- rakamlara bakıyorum. Gelen fiyat teklifini kabul edip bu zindandan çıkmam gerekiyor. Bu gece uyuduğumda, yorgun zihnim rüyasında satırlar ve sütunlar arasında rastgele dizilmiş sayılar dışında başka bir şey göremez. Bazı geceler, eğer şanslıysam, zihnim biraz daha aktif olacak ve rüyalarımnda müşterilerle yapmış olduğum sert münakaşalar ya da imkânsız bir son teslim tarihinden önce bir teklif belgesini kuryeye teslim etmek için verilen umutsuz çabalara ilişkin anektotlar olacak. Birkaç gün önce rüyamda, meslektaşlarımla birlikte asansöre bindiğimi ve yirmi kat aşağı düştüğümüzü gördüm.

Ofiste aksam geç saatlere kadar kalmama karşın yemek siparişi vermemiştim: Gece yarısı yemek yesem bile, bu kurumsal köle gemisinde değil, evimin rahat ortamında yemiş olacağım. Old Broad Street'ten aşağı doğru sert bir kasım rüzgârı esiyor ve beraberinde çiseleyen yağmuru getiriyor. Aşağıda, yağmurun bu şiddetli hücumuna karşı şekilleri değişen şemsiyelerin sesini duyabiliyorum. En azından bu gece işim bittiğinde, Surrey banliyö bölgesinde, 25 mil uzaklıktaki sakin bir köyde yer alan evime görece lüks içinde seyahat etmem ve taksit parasını gider hesabına eklemem için oldukça geç olacak.

Yatırım bankasının petrol ve gaz bölümünün başkanı, pis pis sırtarak ağzında kocaman bir puroyla bana doğru geliyor. Dikkat çeken Amerikan aksanına- ve hatta daha çok ses çıkaran diş tellerine- rağmen,

Güneyli tarzı nezaketi ve alçakgönüllü tavrı onu benzerleri arasında nadir bulunan bir kişi yapıyor. Her ne kadar şu anda bana, onun ihale dokümanını bitirmek için gönüllü olarak yardım etmesinden başkaca hoş gelecek bir davranışı olmasa da genel olarak hayata ve evrene ilişkin konularda gevezelik etmek niyetinde ise de ona katılmaktan memnun olurum.

“Biraz geç oldu, değil mi?” diye seslenirken davranışları ve konuşması, döneminin ünlü TV dizisi Dallas’taki J. R. Ewing’den ilham aldığını gösteriyor. Benim gibi mütevazı maaş alanların bu saatte burada olmaları tamamen normal ve o, bunu biliyor. Yorgun ve asabiyim ama o benim esasında pek de samimi olmayan tepkimi samimi buluyor.

“Şııt, biliyorsun, belki de gerçek para kazanan gerçek bir ekip için çalışman gerekiyor. Bak, bu aşağılık KÖİ (Kamu-Özel İş Birliği) adamları, üçüncü kademe müşterilerin mütevazı masasından artıkları toplamanızı sağladı.” Düşünceli bir şekilde purosunun ucunu çiğneyerek şöyle dedi: “Devlet destekli ‘kamu-özel iş birliği’ altyapı projelerinin finansmanı konusunda şirketlere tavsiyede bulunan patronum için bir araştırma yapmayı yeniden değerlendirmen gerek dostum.”

Benimle gevezelik etmek için gelmediği açıktı. Sırıtmasına rağmen, su sebilinin yanında ara sıra yaptığımız sohbetlere nazaran daha ciddi bir havası var gibiydi. Rastgele bir dinleyici kitlesi ile sohbet ediyormuş gibi yapan J.R., bilgisayar terminallerinin etrafında toplanmış gececilerden oluşan küçük bir topluluğa hitap ediyordu. Bu topluluğun çoğu kıdemsiz finans modelcileriydi. Bu finansçıların çoğunun işi, ilgili verileri toplayarak benim gibi insanların yorumlaması, yeniden paketlemesi ve ihale belgelerine ve finansal sözleşmelere dönüştürmesi için hazır hâle getirmektir.

“Evet, bir nevi içinizden birini bu esaretinden kurtarmak ve güneşli Orta Doğu’ya göndermek istiyorum. Orada hırs ve şöhrete, vergiden muaf ikramiyelere bulanırken, kumsalda güneşlenip, havuz partileri, jakuzilerde Rus sokak kadınları eşliğinde, bilirsiniz işte, bu tür şeyleri yaparken yatırım bankacılığı şubemizi inşa ediyor olabilirsiniz.”

Genç analistlerden biri ayağa kalktı ve klavye tıklaması geçici olarak durdu, ancak J. R., dudaklarındaki Partagas marka puroyu (Seri D No. 4, doğal) içerek bana doğru döndü. Onu duymamış gibi yaparak tekrar ekrana bakıyordum. Yapacak işlerim vardı ve eve gitmek istiyordum.

Biraz ilerideki analist daha fazlasını bilmek istiyordu. Banka yeni bir ofis mi açıyor? Neresi? Bir finansal modelleyiciye mi ihtiyacınız var? diye sordu. J. R.’nin cevapları belirsizdi ve genç analistin bariz ilgisini tatmin etmekten uzaktı. Banka, Orta Doğu’da geniş kurumsal finansman ağına bakarak buradaki faaliyetlerini hızlandırmak için doğru zamanın geldiğine karar verdiğini J.R’a aktarmıştı.

J.R., purosunun iyi çiğnenmiş ucunu parmaklarının arasında yuvarlayarak, “Bence yeni iş modelimizde proje finansmanı becerileri kritik unsur olacak.” diye devam ediyordu. Hâlâ ekrana bakıyordum ama cevap vermemi beklediğini de hissedebiliyordum. Bir anlık bir duraklama ve ardından: “Evet, şubeyi (franchise) oluşturacak kadar kıdemli, ancak işin işlem tarafına yakın olacak kadar genç, bilirsiniz, banka içinde ve dışında iş bitirebilecek birini almayı düşünüyorum. Her şey tamah ve şöhretle ilgili olacak.”

Onu dinlememe rağmen, hâlâ bilgisayar ekranıma bakıyordum. “Banka bir Porsche şirketi mi alıyor?” diye sordum.

Kısa ve tiz bir kahkaha attı (şimdi ilgimi çektiğini biliyor) ve ardından: “Bankerler orada daha çok Mercedes kullanıyor.” dedi.

“Eh, o zaman ben ilgilenmeyeyim.” Kısa bir kahkaha daha ve J. R., diğer veri tabanı ekranına dönerek homurdanıyor ve yumuşak bir ses tonuyla oradaki genç analistlere işi bitirmeleri gerektiği talimatını vererek uzaklaşıyor. Ancak yem çoktan atılmıştı bile.

Bu konuşmadan tam dokuz ay sonra, hızlı bir şekilde gelişen Dubai metropolünün kalbinde, möbleli bir daireye yerleştirildim. Telefon çalıyor – arayan karım ve televizyonu açmamı söylüyor. 11 Eylül 2001 öğleden sonrası ve birkaç saat dilimi ötede, New York ve Washington yeni bir jeopolitik dönemi tanımlayacak bir güne uyanıyordu. Bugünün ardından, ülkesine geri gönderilen Arap Körfezi parasının birdenbire enjekte edilmesiyle katalize edilen Orta Doğu bölgesinde olağanüstü bir büyüme hikâyesi yaşanacaktı (ancak bu hikâyenin bizatihi kendisi bu kitabın konusu değil). Yine de İslami finansa olan ilginin patlamasına neden olan şey bu büyüme hikâyesidir.